

20 Μαρτίου 2022

Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς, «Ο κυματοθραύστης της Δύσης»

/ Αγίων και Γερόντων παραινέσεις

†Αρχιμανδρίτης Ανανίας Κουστένης

Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς, Αρχιεπίσκοπος
Θεσσαλονίκης.

(Επιμέλεια Στέλιος Κούκος)

Μεγάλη είναι η αγάπη του Χριστού μας, σεβαστοί πατέρες και αγαπημένοι αδελφοί μου, ο οποίος μέσα στο μέγα πέλαγος αυτό της αγίας Τεσσαρακοστής μας έχει από κοντά του και μας φροντίζει και μας στερεώνει και είναι η αγάπη του πάρα πολύ μεγάλη. Και απορούμε πολλές φορές και θαυμάζουμε με την καλοσύνη του αφ' ενός και αφ' ετέρου πού βρήκαν οι πρόγονοί μας τη δύναμη και την υπομονή κι άντεξαν 400 χρόνια σκλαβιά.

Στο Βυζάντιο σιγά σιγά η Ορθοδοξία λιγόστευε. Οι πιστοί γινόντουσαν όλο και πιο λίγοι και οι δυσκολίες μεγάλωναν. Κι έφτασαν σε σημείο, που οι δυσκολεμένοι ήταν περισσότεροι και δημιουργήθηκε πρόβλημα.

Και τότε, ο Κύριος έφερε το δικό του άνθρωπο στο Βυζάντιο, τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά. Γιατί ήθελαν να κάνουν θρησκεία ανθρώπινο κατασκεύασμα. Και να δίνουν, όπως έλεγε και ο μακαριστός γέροντας Παΐσιος [νυν όσιος Παΐσιος], «λύσεις του μυαλού». Να γίνει φιλοσοφία, να γίνει ένας ανθρώπινος μόνο τρόπος υπάρξεως και τα άλλα να φύγουν. Γι' αυτό και έγινε μεγάλος πόλεμος και μεγάλος αγώνας.

Ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, που γιορτάζουμε τη Β' Κυριακή των Νηστειών, ήταν ο κυματοθραύστης της αθείας της Δύσεως. Και η Δύση όπως έχουμε πει κι άλλη φορά, δεν είναι τόπος, είναι τρόπος. Και η Άνατολή το ίδιο. Η Ανατολή είναι ο Χριστός μας. Η Ανατολή των ανατολών, κι όπου υπάρχει ο Χριστός, στις ψυχές και στη συνάντηση, εκεί είναι η Ορθοδοξία, εκεί είναι η Ανατολή, εκεί είναι το φως του κόσμου.

Ενώ όταν λείπει, τότε εκεί είναι η Δύση και μάλιστα πολλές φορές, άγρια Δύση. Γιατί ο άνθρωπος χωρίς το Θεό του δεν μπορεί να αντέξει, δεν μπορεί να βαστάξει, δεν μπορεί να σταθεί. Υποφέρει και αυτό το βλέπουμε πάρα πολύ στην εποχή μας. Γιατί η ψυχή μας είναι φτιαγμένη για τον Κύριο και δεν μπορεί να ζήσει χωρίς αυτόν. Νομίζουμε ότι μπορούμε, κάνουμε και το πείραμα αυτό, αλλά μετά βλέπουμε ότι πεθαίνουμε από την πείνα και τη δίψα της ελλείψεως της αγάπης του Θεού, του φιλανθρώπου Ιησού Χριστού μας.

Και κράτησαν τότε την άγια πίστη την ορθόδοξη, έγιναν αγώνες πολλοί, ξοδεύτηκε αίμα και πνεύμα, όμως η Ορθοδοξία υπερίσχυσε. Γι' αυτό και η Εκκλησία μας βάνει τον άγιο Γρηγόριο να εορτάζει τη Β' Κυριακή των Νηστειών, γιατί η Α' είναι της Ορθοδοξίας. Μία νίκη εκείνη και άλλη της Ορθοδοξίας. Και συνεχώς έχουμε και θα έχουμε νίκες της Ορθοδοξίας, διότι είναι νίκες του Χριστού μας οι

νίκες της Ορθοδοξίας.

Και εμείς τι άλλο να κάνουμε παρά να τον ευχαριστούμε ολόθερμα και να προσπαθούμε όσο γίνεται να τον ακούμε και να μην ακούμε τον εαυτό μας, τον παλαιό άνθρωπο. Ή τον αντίδικο ή τα όργανά του. Ν' ακούμε εκείνον, κι άμα ακούμε εκείνον έστω κι αν δυσκολευόμαστε, κι αν παραβαίνουμε τις εντολές του, μας συγχωρεί, έχει δηλαδή χώρο κοντά του πάντοτε για μας. Αυτό σημαίνει «συγχωρώ»: έχω χώρο, έχω τόπο κοντά μου για κάποιον, και ο Χριστός μας έχει τόπο και χώρο και για μας. Άλλωστε μας υπεραγαπά.

Έδωσε το αίμα του και τη ζωή του για μας, δηλαδή τα πάντα. Κι όταν δεν είμαστε κοντά του, δεν τον αγαπάμε, στενοχωριέται και του λείπουμε. Του λείπουμε του Χριστού μας και βγαίνει στους δρόμους και μαζεύει το λαό του. Γιατί ποιος άλλος μας φροντίζει παρά ο Χριστός μας, ο έσχατος αδελφός μας, που κάθετα μέρα και νύχτα έξω απ' την πύλη της ψυχής μας, αν δεν είναι μέσα, και περιμένει; Και χτυπάει την πόρτα της υπάρξεώς μας για να μπει μέσα και να δειπνήσει μαζί μας και εμείς μ' εκείνον και να είμαστε πάντοτε κοντά του, μαζί του.

Έτσι λοιπόν ο Χριστός ενίκησε, νικά και θα νικά. Όμως δεν εκβιάζει κανέναν. Ούτε ψυχαναγκάζει. Όχι. Θέλει να κάνουμε, όπως έλεγε και ο γέροντας Πορφύριος, «χαρούμενη υπακοή». Πώς άμα αγαπάμε κάποιον, κάνουμε και αυτά που δεν μας αρέσουνε; Επειδή τον αγαπάμε πολύ, δίνουμε όλη μας τη δύναμη, όλη μας την αγάπη, όλη μας τη ψυχή και κάνουμε και θαύματα, υπερβαίνουμε τον εαυτό μας.

Με τη φιλοκαλική αναγέννηση του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά και των υπολοίπων Πατέρων και ασκητών και ομολογητών, έφτιαξε ο Θεός τις προϋποθέσεις για να αντέξουμε την Τουρκοκρατία. Και πραγματικά την αντέξαμε. Είναι απορίας άξιον πώς μπόρεσαν οι σκλάβοι Έλληνες και οι υπόλοιποι ομόδοξοι λαοί, πως μπόρεσαν και άντεξαν τη βαρβαρότητα των Τούρκων, το παιδομάζωμα, τον κεφαλικό φόρο, τις σφαγές, τις αρπαγές, τις ατιμώσεις, τις διώξεις, τις καταστροφές, τα πάντα. Πώς μπόρεσαν αυτοί οι άνθρωποι και ανεδείχθηκαν απaráμιλλοι ήρωες!

Μπόρεσαν μαζί με το Χριστό μας: «Πάντα ισχύω εν τω ενδυναμούντί με Χριστώ», λέει ο μέγας σαηνηευτής των εθνών απόστολος Παύλος. Όλα τα μπορώ με το Χριστό που είναι μέσα μου και μου δίνει δύναμη. Έτσι μπόρεσαν.

[page_end]

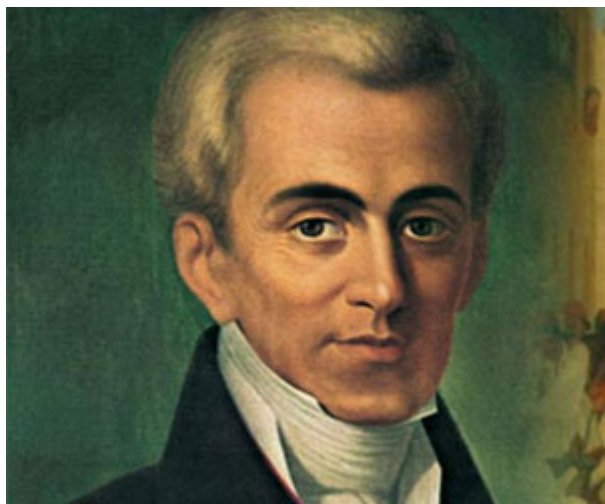
*Ο βυζαντινολόγος, σερ Στίβεν Ράνσιμαν με τον
Ηγούμενο της Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου Αγίου Όρους,
Γέροντα Εφραίμ κατά την επίσκεψή του στην Ιερά
Μονή.*

Ένας δυτικός ιστορικός Ευρωπαίος λέγει ότι «εάν οι Τούρκοι είχαν πάει στη Ρώμη ή στη Βιέννη ή στο Παρίσι, οι χριστιανοί εκείνων των τόπων, παπικοί κυρίως, δεν θα κρατούσαν ούτε δέκα χρόνια την άγια πίστη. Θα εξισλαμίζοντο». Τα λέει δικός τους, δεν ξέρω αν έχει δίκιο ή όχι, ας τα βρουν εκείνοι. Εγώ το διάβασα και το μεταφέρω στην αγάπη σας. Ίσως μερικοί το γνωρίζετε.

Δεν θα μπορούσαν να αντέξουν. Γιατί και ο παπισμός και ο απότοκος του προτεσταντισμός, το παιδάκι του δηλαδή, όπως λέει ο πολύς Σερ Στήβεν Ράνσιμαν, ο βυζαντινολόγος, ο αγγλικανός που υπήρξε ο καλύτερος απολογητής του Βυζαντίου και της Ορθοδοξίας, και μεις πολλές φορές δεν θέλουμε ούτε να την ακούσουμε, ούτε να την περάσουμε στα μέσα ενημερώσεως, και προπαντός να παρηγορήσουμε και να θεραπεύσουμε την ψυχή μας, είχε πει λοιπόν, σε μια συνέντευξη που είχε δώσει προ ημερών στο BBC ότι «μόνο η Ορθόδοξη Εκκλησία κρατάει την αγία πίστη του Χριστού και των αποστόλων απαρασάλευτη. Και εκείνη μόνη μπορεί να θεραπεύσει και να σώσει και να αγιάσει τον άνθρωπο». Και προχωρεί παρακάτω, «ο παπισμός και ο προτεσταντισμός κατέληξαν, κατήντησαν δηλαδή, σε ορθολογιστικά σχήματα που δεν μπορούν να βοηθήσουν τον άνθρωπο».

Γιατί, προσπάθησαν εκείνοι οι αδελφοί μας, και μερικοί από μας εδώ να κάνουν πάλι το πείραμα της αυτοθεώσεως, που έκαναν οι πρωτόπλαστοι μέσα στον Παράδεισο, τρώγοντας από το δέντρο της γνώσεως και παραβιάζοντας την εντολή του. Το πείραμα αυτό της αυτοθεώσεως επαναλαμβάνεται. Και σήμερα βλέπουμε τη Δύση και την Αμερική και τους εδώ κρατούντας, κατά κανόνα, να θέλουν να τα λύσουν όλα με το μυαλό τους, όλα με τα οικονομικά και τα συμπαρομαρτούντα μέσα και τρόπους. Και βυθιζόμεθα περισσότερο στο σκοτάδι και στην απόγνωση, την απελπισία και στο φόβο. Γιατί αυτά όλα γίνονται χωρίς το Θεό μας.

Ενώ ο μεγάλος κυβερνήτης, ο πρώτος κυβερνήτης του νέου ελληνικού κράτους, Ιωάννης Καποδίστριας, ο πολύς και σπουδαίος, έβαλε τα θεμέλια του νέου κράτους στην αγαθή θεία πρόνοια, στην Ορθοδοξία, ορθοδοξότατος ων εκείνος. Γι' αυτό ακριβώς, εμπνεόμενος από το Χριστό και την Παναγία και την Ορθόδοξη Εκκλησία, έκαμε σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα μεγάλα και σπουδαία έργα και εθεμελίωσε το νέο ελληνικό κράτος.

Ιωάννης Καποδίστριας, πρώτος κυβερνήτης του νέου ελληνικού κράτους.

Ο λαός καταλάβαινε τι είναι ο Ιωάννης Καποδίστριας. Από την ώρα που τον δολοφονήσαμε εμείς οι Έλληνες, υπακούοντας στους ξένους, δυσκολευτήκαμε. Ο Ιωάννης ήθελε να κυβερνήσει με τον τρόπο της Ορθοδοξίας. Όπως κυβερνούσαν και οι βυζαντινοί αυτοκράτορες. Και οι πλέον χειρότεροι ακόμη.

Γιατί ο τρόπος της Ορθοδοξίας είναι ο καλύτερος. Εφαρμόστηκε και αποδείχτηκε ο καλύτερος.

Το Βυζάντιο ήταν μια πολυεθνική αυτοκρατορία, που είχε βάση την ορθόδοξη πίστη και ζωή και την ελληνική γλώσσα. Την οποίαν οι βυζαντινοί μας πρόγονοι, πρέπει να το τονίσουμε, δεν την επέβαλαν σε κανέναν. Το ωραίο δεν επιβάλλεται, αδελφοί μου, εμπνέεται. Ήξεραν εκείνοι τι έκαναν. Κι αυτό ήταν το σπουδαίο.

Ακολούθησαν λοιπόν και οι σκλάβοι τον τρόπο της Εκκλησίας, τον τρόπο της Ορθοδοξίας. Είχαν μέσα τους και στη ζωή τους τη χάρη του Χριστού. Κι ας πέρασαν Μεγάλη Παρασκευή, κι ας ήταν σταυρωμένοι, κι ας υπέφεραν τα πάνδεινα· κράταγαν. Και την ελπίδα ακόμη, έστω και αποσταμένη, την κρατούσαν.

Η ελπίδα στην Ορθοδοξία δεν είναι μια ιδέα, ένα όραμα· η ελπίδα στην Ορθοδοξία είναι ένσαρκη. Είναι ο ίδιος ο Χριστός. «Δόξα σοι ο Θεός. Η ελπίς ημών δόξα σοι, Χριστός ο αληθινός Θεός ημών». Η ελπίδα μας. Σήμερα έχουμε απελπισία γιατί χάσαμε την ελπίδα μας, το Χριστό, «το αστέρι το εωθινό», όπως λέει και στην Αποκάλυψη. Και γι' αυτό άντεξαν λοιπόν οι πρόγονοί μας.

Και όχι μόνο άντεξαν, αλλά και προόδευαν. Έφτιαξαν το κοινοτικό σύστημα, στα Αμπελάκια, στη Χαλκιδική και αλλού, που ήταν τέλειο και άριστο σύστημα. Που κανένας σοσιαλισμός και κανένας -ισμός σήμερα με αυτό δεν μπορεί να αντιπαραβληθεί. Όλη η Βαλκανική είχε πόλεις ελληνικές, ανθούσες, ακμάζουσες,

σαν τη Μοσχόπολη στη Βόρειο Ήπειρο, το Μοναστήρι και τόσες άλλες, πάνω, στην Ανατολική Ρωμυλία, Μικρά Ασία. Παρόλο που ήταν σκλάβοι, είχαν αυτό τον τρόπο της Ορθοδοξίας.

Αυτό το μεγαλείο που κάνει τον άνθρωπο να προοδεύει, να καλλιεργείται και να δημιουργεί και να προσφέρει. Το κράτησαν εκείνοι. Γι' αυτό και ο εμπνευσμένος Ρήγας Φερραίος τους έλεγε να γίνουν όλοι οι λαοί, και οι Τούρκοι ακόμη, μία αυτοκρατορία με τον τρόπο της Ορθοδοξίας και με τον τρόπο των Ελλήνων και κάτω από τον Τίμιο και ζωοποιό Σταυρό. Και γι αυτό άντεξαν.

Συνεχίζεται

Απόσπασμα από το βιβλίο του Αρχιμανδρίτη Ανανία Κουστένη, «Λόγοι Α'», των εκδόσεων Αρμός.

<https://bit.ly/36gGxqV>